

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] - Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.ms.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] - Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

KORGUL przeciwko POLSCE

(Sprawa nr 35916/08)

WYROK

STRASBOURG

17 kwietnia 2012 roku

Wyrok ostateczny

17/07/2012

Wyrok ten stał się ostateczny na mocy art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Korgul przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (sekcja czwarta), obradujący jako
Izba w składzie:
David Thór Björgvinsson, *Przewodniczący*,
Lech Garlicki,
Päivi Hirvelä,
George Nicolaou,
Ledi Bianku,
Zdravka Kalaydjieva,
Vincent A. De Gaetano, *sędziowie*,
i Lawrence Early, *Zastępca Kanclerza Sekcji*,
Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 marca 2012 roku
Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 35916/08) wniesionej do Trybunału przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, Pana Grzegorza Korgula ("skarżący") dnia 15 lipca 2008 roku.

2. Rząd polski ("Rząd") był reprezentowany przez swego pełnomocnika, Pana J. Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący wniósł, w szczególności, że został pozbawiony dostępu do Sądu Najwyższego.

4. Dnia 23 lipca 2010 roku przewodniczący Czwartej Sekcji zadecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Podjął również decyzję o jednoczesnym rozstrzygnięciu dopuszczalności i przedmiotu skarg indywidualnych (art. 29 § 1).

5. Zgodnie z protokołem nr 14, skarga została przekazana Komitetowi.

6. Rząd wyraził sprzeciw wobec zbadania skargi przez Komitet. Po rozpatrzeniu sprzeciwu Rządu Trybunał przekazał sprawę do rozpatrzenia Izbie.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

1. Skarżący urodził się w 1962 i mieszka w Lublinie.

8. W dniu 6 czerwca 2007 r. Sąd Rejonowy w Lublinie skazał skarżącego za kilka kradzieży oraz zasądził karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2007 r. Sąd Okręgowy w Lublinie przychylił się do orzeczenia sądu pierwszej instancji.

9. W dniu 4 stycznia 2008 r. skarżący zwrócił się do Sądu Okręgowego w Lublinie o wyznaczenie obrońcy z urzędu w celu wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego.

10. W dniu 7 lutego 2008 roku został wyznaczony obrońca z urzędu.

11. Pismem z dnia 14 marca 2008 roku obrońca z urzędu poinformował sąd w opinii zawierającej jedno zdanie, że nie znalazł podstaw do przygotowania skargi kasacyjnej. Dokument ten nie zawierał żadnych podstaw uzasadniających odmowę wniesienia skargi kasacyjnej.

12. Pismem z dnia 17 marca 2008 roku Sąd przekazał skarżącemu oświadczenie, które brzmiało następująco:

"... Sąd Okręgowy w Lublinie informuje, że pański obrońca z urzędu, adwokat Pan W.W., poinformował sąd na piśmie, iż nie znalazł podstaw do przygotowania skargi kasacyjnej. W konsekwencji termin wniesienia kasacji za pośrednictwem obrońcy z wyboru upływa w dniu 7 kwietnia 2008 r. "

13. Pismo oraz opinia zostały doręczone skarżącemu w nieokreślonym terminie

14. W dniu 27 marca 2008 roku Sąd Okręgowy w Lublinie odmówił przyznania skarżącemu nowego obrońcy z urzędu. Sąd stwierdził, iż sama okoliczność, że skarżący nie zgadza się z decyzją swego poprzedniego obrońcy z urzędu stwierdzającą brak podstaw do zaskarżenia, nie może wymagać weryfikacji tej opinii przez kolejnych prawników.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

15. Właściwe prawo krajowe i praktyka dotycząca procedury wnoszenia skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego od wyroków Sądów Apelacyjnych są zawarte w wyrokach Trybunału w sprawach *Kulikowski przeciwko Polsce*, 18353/03, §§ 19-27, ETPCz 2009 ... (fragmenty) i *Antonicelli przeciwko Polsce*, 2815/05, §§ 14-22, 19 maja 2009 roku

16. W swoim orzeczeniu z dnia 25 marca 1998 roku Sąd Najwyższy stwierdził, że odmowa wniesienia skargi kasacyjnej przez obrońcę z urzędu nie stanowiła podstawy do przywrócenia terminu w celu złożenia takiego odwołania przez innego adwokata po wyznaczonym czasie (V KZ 12/98). Zostało to potwierdzone w kolejnej decyzji z dnia 1 grudnia 1999 roku. Sąd Najwyższy zauważył, że Sąd Okręgowy mógłby wyznaczyć nowego obrońcę z urzędu jedynie w sytuacji, gdy okaże się, że pierwszy prawnik zaniedbał swe obowiązki przy ocenie, czy skarga kasacyjna miała jakąkolwiek szansę na pozytywne rozpatrzenie. Jeżeli sytuacja taka nie miała miejsca, sąd nie był zobowiązany do wyznaczenia nowego obrońcy w celu reprezentowania skarżącego, a odmowa ta nie mogła zostać zaskarżona

(III KZ 139/99). Sąd Najwyższy powtórzył swoje stanowisko w wielu innych decyzjach (np. II KZ 11/02, II KZ 36/02).

17. W dniu 26 lutego 2002 roku Sąd Najwyższy zbadał sprawę, w której obrońca z urzędu odmówił reprezentowania skarżącego na potrzeby postępowania kasacyjnego, uznając że brak jest perspektyw na pozytywne rozpatrzenie takiego odwołania. Orzekł, że w takiej sytuacji sąd odwoławczy był zobowiązany pouczyć skarżącego, że termin na wniesienie skargi kasacyjnej rozpoczął się dopiero w dniu doręczenia oskarżonemu decyzji o odmowie obrońcy z urzędu, a nie od doręczenia skarżącemu orzeczenia Sądu Apelacyjnego. Sąd stwierdził, że nie można wątpić, iż skarżący, wobec odmowy obrońcy z urzędu, miał prawo podjąć inne środki mające na celu uzyskanie pomocy prawnej niezbędnej do skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej (III KZ 87/01). Sąd Najwyższy powtórzył swoje stanowisko w decyzji z dnia 6 maja 2008 r. (II KZ 16/08) oraz w kilku podobnych decyzjach podjętych w 2008 r.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ART. 6 § 1 ORAZ ART. 6 § 3 (c) KONWENCJI ZWIĄZANYCH Z POZBAWIENIEM DOSTĘPU DO SĄDU NAJWYŻSZEGO

18. Skarżący zarzucił, że w wyniku odmowy obrońcy z urzędu do sporządzenia skargi kasacyjnej został on pozbawiony skutecznego dostępu do Sądu Najwyższego. Skarżący zarzucił naruszenie art. 6 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3 (c) Konwencji, które brzmią:

„1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego... rozpatrzenia jego sprawy przez... sąd... przy rozstrzyganiu o zasadności... oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej...

3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:

(c) bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeśli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony, do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości;

A. Dopuszczalność

19. Rząd podniósł, że skarżący nie skorzystał z dopuszczalnych krajowych środków odwoławczych.

Skarżący powinien zatrudnić obrońcę z wyboru w celu złożenia kasacji w jego imieniu. Skarżący mógł żądać wyznaczenia innego obrońcy z urzędu do niniejszej sprawy. W przypadku gdyby termin na wniesienie odwołania wygasł zanim obrońca zostałby przydzielony, było możliwym wnioskowanie o przywrócenie tego terminu.

20. Skarżący nie zgodził się z tym stanowiskiem.

21. Trybunał zauważa, że zastępstwo procesowe jest obowiązkowe w celu przygotowania skargi kasacyjnej. Jednakże w sprawie skarżącego sądy, udzielając mu pomocy prawnej, przyznały, że nie posiada on wystarczających zasobów finansowych. W takich okolicznościach Trybunał uważa, że nie powinno się wymagać od skarżącego podjęcia dalszych prób uzyskania pomocy prawnej w celu wniesienia skargi kasacyjnej w celu wyczerpania krajowych środków odwoławczych (zob. *Seliwiak przeciwko Polsce*, nr 3818 / 04, § 47, 21 lipca 2009 r.). W zakresie, w jakim Rząd argumentował, że skarżący powinien był zażądać innego obrońcy z urzędu do reprezentowania go oraz przygotowania skargi kasacyjnej, Trybunał zauważa, że w dniu 27 marca 2008 r. sąd krajowy odmówił skarżącemu przyznania nowego obrońcy z urzędu. W zakresie, w jakim Rząd argumentował, że skarżący powinien złożyć wniosek o przywrócenie terminu, Trybunał uznaje, że wstępny sprzeciw Rządu z tego tytułu jest ściśle związany ze skargą skarżącego. W związku z powyższym Trybunał decyduje się na połączenie jego badania z badaniem zasadności skargi.

22. Trybunał zauważa, że skarga ta nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 (a) Konwencji. Ponadto stwierdza, że nie jest niedopuszczalna z jakiegokolwiek innego powodu. Należy zatem uznać ją za dopuszczalną.

B. Przedmiot sprawy

23. Skarżący podniósł, że otrzymał pomoc prawną w celu wniesienia skargi kasacyjnej, jednak ostatecznie został on pozbawiony dostępu do Sądu Najwyższego, ponieważ obrońca odmówił wniesienia kasacji w jego sprawie, w związku z tym skarżący został pozostawiony w niepewności co do swej sytuacji prawnej. Poza tym sąd odmówił ustanowienia nowego obrońcy z urzędu.

24. Rząd twierdził, że skarżący powinien zażądać przywrócenia terminu. Mógł on wystąpić o przywrócenie terminu, a termin ten zostałby przywrócony, gdyby niedotrzymanie terminu nastąpiło „z przyczyn od strony niezależnych” w rozumieniu art. 126 § 1 Kodeksu postępowania karnego ("Kodeks"). Rząd podniósł, że istnieje ugruntowane orzecznictwo sądów krajowych dotyczące nieprzestrzegania terminu związanego z brakiem pouczenia lub mylnego pouczenia sądu określanego mianem "z przyczyn od strony niezależnych". Rząd powołał się w szczególności na dwie decyzje Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2009 r. (IV KZ 5/09) i 16 lipca 2009 r. (III KZ 58/09).

25. Rząd zakończył swoje uwagi twierdząc, iż w sytuacji istnienia możliwości wystąpienia o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej po odmowie obrońcy z urzędu - co skutkowało wniesieniem skargi po terminie - odmowa obrońcy z urzędu nie pozbawia skarżącego dostępu do Sądu Najwyższego. Nawet jeśli sąd nie poinformował skarżącego o dwóch wyżej wymienionych mechanizmach proceduralnych, skarżący otrzymał wszystkie niezbędne informacje od obrońcy, a skarżący z pewnością szukałby innego wsparcia prawnego, ponieważ skarga kasacyjna może zostać wniesiona jedynie przez profesjonalnego pełnomocnika.

26. Trybunał zauważa, że skargę należy rozpatrywać wyłącznie w ramach art. 6 § 1 Konwencji. Trybunał miał już okazję przedstawić szczegółowe zasady wynikające z orzecznictwa w tej dziedzinie (*Kulikowski przeciwko Polsce*, nr 18353/03, ETPCz 2009 ... (wyciągi), *Antonicelli przeciwko Polsce*, 2815/05, 19 maja 2009 r., *Arciński przeciwko Polsce*, nr 41373/04 z dnia 15 września 2009 r.). Trybunał przyjmuje te zasady do celów niniejszej sprawy.

27. W niniejszej sprawie sąd poinformował skarżącego o odmowie udzielenia pomocy prawnej w piśmie z dnia 17 marca 2008 roku (Pismo zostało doręczone skarżącemu w nieokreślonym terminie). W piśmie sąd nie poinformował skarżącego, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjętym w 2002 r., bieg terminu na wniesienie skargi kasacyjnej rozpoczął się dopiero w dniu, w którym skarżącemu została doręczona odmowa obrońcy z urzędu (zob. *Dombrowski przeciwko Polsce*, nr 9566/10, § 25, 18 października 2011 r.). Przeciwnie, sąd poinformował skarżącego, że termin na wniesienie kasacji wygaśnie w dniu 7 kwietnia 2008 roku. Biorąc pod uwagę fakt, że w tym czasie skarżący nie był reprezentowany przez adwokata, nie było powodu, aby skarżący nie polegał na błędnych informacjach dotyczących terminu wniesienia skargi kasacyjnej. Ponadto opinia obrońcy z urzędu, na którą składało się jedno zdanie, nie zawierała żadnych informacji na temat przyczyn odmowy, pozostawiając skarżącego w niepewności co do perspektyw powodzenia skargi kasacyjnej.

28. W zakresie, w jakim Rząd argumentował, że skarżący powinien był wnioskować o przywrócenie terminu, Trybunał zauważa w pierwszej kolejności, że bieg terminu na wniesienie skargi kasacyjnej zaczął biec od

początku, a zatem nie było potrzeby wnioskowania o przywracanie terminu. Po drugie, jeśli chodzi o możliwość zwrócenia się o przydzielenie obrońcy z urzędu, w dniu 27 marca 2008 r. Sąd Okręgowy w Lublinie odmówił przyznania skarżącemu nowego obrońcy z urzędu.

29. Trybunał ponadto zauważa, że ramy proceduralne dotyczące udostępniania pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym w sprawach karnych, jak opisano powyżej, znajdują się pod kontrolą sądu odwoławczego. Po otrzymaniu od obrońcy z urzędu pisemnej odmowy przygotowania skargi kasacyjnej jest całkowicie właściwym i zgodnym z wymogami uczciwości, aby sąd odwoławczy wskazał wnoszącemu odwołanie, jakie dalsze opcje proceduralne są dla niego dostępne (zob. Ww. Wyrok w sprawie *Kulikowski przeciwko Polsce*, Ww. Wyrok w sprawie *Antonicelli przeciwko Polsce*, § 45, *Jan Zawadzki przeciwko Polsce*, nr 648/02, § 16, 6 lipca 2010 r.). Jednakże w niniejszej sprawie nie spełniono tego wymogu, ponieważ skarżący otrzymał błędne informacje na temat wyżej wymienionych możliwości proceduralnych. W rezultacie prawo skarżącego do dostępu do Sądu Najwyższego nie było zabezpieczone w "konkretny i skuteczny sposób".

30. Trybunał zauważa wreszcie, że odmowa obrońcy z urzędu powinna spełniać określone wymagania jakościowe. W szczególności odmowa nie może być sformułowana w taki sposób, aby pozostawić skarżącego w stanie niepewności co do jej podstaw prawnych (zob. *Staroszczyk przeciwko Polsce*, nr 59519/00, § 135, z dnia 22 marca 2007 r.). W konsekwencji ta nieuzasadniona odmowa pozostawiła skarżącego bez niezbędnych informacji na temat jego sytuacji prawnej i szans przyjęcia jego kasacji przez Sąd Najwyższy.

31. W związku z powyższym, biorąc pod uwagę omówione uchybienia, Trybunał stwierdza, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji i należy oddalić zarzut Rządu oparty na niewyczerpaniu krajowych środków odwoławczych (zob. Pkt 19-21 powyżej).

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 UST. 1 KONWENCJI Z TYTUŁU NIESPRAWIEDLIWEGO POSTĘPOWANIA

32. Skarżący uznał, powołując się na art. 6 Konwencji, że postępowanie było nierzetelne, ponieważ sądy niesłusznie oceniły dowody i popełniły błędy przy ustaleniu stanu faktycznego sprawy.

33. Jednakże Trybunał powtarza, że zgodnie z art. 19 Konwencji jego zadaniem jest zapewnienie przestrzegania zobowiązań wynikających z Konwencji dla Układających się Stron. W szczególności do jego kompetencji nie należy zajmowanie się błędami faktycznymi lub prawnymi rzekomo popełnionymi przez sąd krajowy, chyba że w takim zakresie, w jakim mogłyby naruszać prawa i wolności chronione przez Konwencję.

Ponadto, podczas gdy art. 6 Konwencji gwarantuje prawo do rzetelnego procesu, nie ustanawia on żadnych zasad dotyczących dopuszczalności dowodów, ani sposobu, w jaki należy je oceniać, a zatem są to przede wszystkim kwestie, które winny podlegać regulacji prawa krajowego i sądów krajowych (Zob. *García Ruiz przeciwko Hiszpanii* [GC], nr 30544/96, § 28, ETPCz 1999-I, z dalszymi odniesieniami).

34. W niniejszej sprawie nawet przy założeniu, że wymóg wyczerpania krajowych środków odwoławczych został spełniony, Trybunał zauważa, że skarżący nie zarzucił żadnego szczególnego naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego ze strony właściwych sądów. W istocie jego skarga ogranicza się do podważania wyniku postępowania. Oceniając okoliczności sprawy jako całość, Trybunał nie znajduje dowodów na to, że zakwestionowane postępowanie zostało przeprowadzone niesprawiedliwie.

Wynika z tego, że ta część skargi jest w oczywisty sposób niedopuszczalna i musi zostać odrzucona zgodnie z art. 35 ust. 3 i 4 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

35. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

“Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda, koszty i wydatki.

36. Skarżący domagał się tytułem naprawienia szkody majątkowej i niemajątkowej kwoty 5000 euro (EUR). Ponadto zwrócił się o kwotę 1.250 euro (EUR) jako zwrot kosztów i wydatków.

37. Rząd zakwestionował te żądania.

38. Trybunał przyznaje, że skarżący poniósł szkodę niemajątkową, która nie jest wystarczająco zrekompensowana poprzez stwierdzenie naruszenia. Dokonując oceny na zasadzie słuszności i biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, Trybunał z tego tytułu przyznaje skarżącemu kwotę 2000 EUR. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między naruszeniem art. 6 a wszelkimi stratami finansowymi, które skarżący mógł ponieść. Zatem nie ma potrzeby przyznawania rekompensaty z tytułu szkody majątkowej.

39. Jeśli chodzi o koszty i wydatki, Trybunał zauważa, że skarżący przedstawił tylko jedną fakturę za tłumaczenie pisma Trybunału z dnia 21 października 2010 r., wynoszącą 60 PLN (15 EUR). W odniesieniu do pozostałej części żądania skarżący nie przedstawił żadnych szczegółów

dotyczących opłat lub innych wydatków. Trybunał zauważa, że dla przyznania zwrotu kosztów niezbędne jest wykazanie, że koszty i wydatki rzeczywiście zostały poniesione, były konieczne i rozsądne w zakresie ich wysokości (zob. między innymi orzeczenia *Zimmermann i Steiner przeciwko Szwajcarii*) z dnia 13 lipca 1983 r., Seria A, nr 66, § 36). W związku z powyższym Trybunał oddala ten wniosek.

B. Odsetki za zwłokę

40. Trybunał uznaje za słuszne, aby odsetki za zwłokę zostały oparte na marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Włącza* do meritum sprawy wstępny sprzeciwu Rządu oparty na niewyczerpaniu krajowych środków odwoławczych i *uznaje* skargę skarżącego dotyczącą braku dostępu do sądu za dopuszczalną, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji i w konsekwencji *oddala* wyżej wspomniany sprzeciw rządu;
3. *Stwierdza, że*
 - (a) pozwane Państwo winno zapłacić skarżącemu w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 2.000 EUR (dwa tysiące EUR) z tytułu szkody niemajątkowej wraz ze wszelkimi podatkami, jakie mogą podlegać naliczeniu, w przeliczeniu na walutę pozwanego Państwa po kursie obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) że po upływie powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty, winny zostać naliczone od powyższych kwot odsetki zwykłe według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe.
4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono na piśmie w dniu 17 kwietnia 2012 r., zgodnie z regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Zastępca Kanclerza

David Thór Björgvinsson
Przewodniczący